

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ
ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ**

**ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΣΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ**

Ταχ. Δ/ση : Βασ. Σοφίας 15
Πληροφορίες : 106 74 – Αθήνα
: Κωνσταντίνα Καζάκου
Τηλέφωνο : Ελένη Κοντομηνά
Fax : 213 1313126, -3163, -3154
e-mail : 210 3389139
: k.kazakou@ydmed.gov.gr
: e.kontomina@ydmed.gov.gr

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ

Αθήνα, 3 Νοεμβρίου 2011

Αριθμ.Πρωτ.: ΔΙΑΔΠ/Φ.Β.1/22088

**ΠΡΟΣ:
ΟΠΩΣ Ο ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ**

ΘΕΜΑ: «Διευκρινίσεις για την εφαρμογή του νέου ωραρίου εργασίας»

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Με το άρθρο 41 του ν.3979/2011 (Α'138), όπως γνωρίζετε, αυξήθηκαν σε σαράντα (40) οι εβδομαδιαίες ώρες εργασίας, του μόνιμου και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου προσωπικού του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού και των λοιπών Ν.Π.Δ.Δ., καθώς και όσων κατηγοριών προσωπικού των υπηρεσιών και φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα ακολουθούν το ωράριο αυτών. Με την ίδια ως άνω ρύθμιση αυξήθηκαν και οι ώρες εργασίας συγκεκριμένων κατηγοριών προσωπικού, π.χ. κλάδων ή ειδικοτήτων πληροφορικής.

Στο πλαίσιο του νέου, κατά τα ανωτέρω, εβδομαδιαίου ωραρίου εργασίας, με την αριθ. πρωτ. ΔΙΑΔΠ/Φ.Β.1/14757/25.7.2011 (Β'1659) απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, τροποποιήθηκε η ισχύουσα παλαιότερη απόφαση ΔΙΑΔΠ/Γ2γ/οικ/1692/27.6.2006 (Β'769) και αυξήθηκαν, μεταξύ άλλων, οι επιλογές ωρών προσέλευσης και αποχώρησης των υπαλλήλων των δημοσίων υπηρεσιών, των Ν.Π.Δ.Δ. και των ΟΤΑ και καθορίστηκαν οι ώρες εισόδου του κοινού στις Δημόσιες Υπηρεσίες και φορείς του Δημοσίου.

Για την ενιαία εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 41 του ν.3979/2011 και της ως άνω Υπουργικής Απόφασης, το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, εξέδωσε την με αριθ. πρωτ. ΔΙΑΔΠ/Φ.Β.1/15884/10.8.2011 εγκύκλιο «Καθορισμός ωρών εβδομαδιαίας εργασίας, προσέλευσης και αποχώρησης των υπαλλήλων του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού και των λοιπών Ν.Π.Δ.Δ. και ωρών εισόδου του κοινού στις δημόσιες υπηρεσίες», με την οποία δόθηκαν οι σχετικές οδηγίες και διευκρινίσεις προς όλους τους υπόχρεους φορείς.

Με αφορμή ερωτήματα που περιήλθαν στην Υπηρεσία μας, διαπιστώσαμε την ανάγκη πρόσθετων διευκρινίσεων για την εφαρμογή του νέου ωραρίου εργασίας. Κατόπιν τούτου, παρέχονται οι ακόλουθες διευκρινίσεις:

2. Ειδικά ζητήματα εφαρμογής του νέου ωραρίου εργασίας.

α) Ειδικά ωράρια εργασίας.

Εξακολουθούν να ισχύουν τα ειδικά ωράρια εργασίας, τα οποία καθορίζονται με ειδικές διατάξεις και προβλέπουν διαφορετικό, μεγαλύτερο ή μικρότερο, ημερήσιο ή εβδομαδιαίο χρόνο εργασίας για ορισμένες κατηγορίες προσωπικού του Δημοσίου, των ΟΤΑ και των λοιπών ΝΠΔΔ, περιλαμβανομένων και των ΝΠΙΔ που ανήκουν στο δημόσιο ή ευρύτερο δημόσιο τομέα, κατά παρέκκλιση των κείμενων με γενική ισχύ διατάξεων, εκτός από εκείνα που ρητά ορίζονται στο άρθρο 41 του ν.3979/2011 ότι καταργούνται. (Βλ. περιπτώσεις γ' και ε' της παρ. 5 του άρθρου 1 του ν.1157/1981, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 41 του ν.3979/20011).

Σημειώνεται ότι στην έννοια των ειδικών διατάξεων, δεδομένου ότι το άρθρο 41 του ν.3979/2011 δεν διακρίνει, περιλαμβάνονται, πέραν των ρυθμίσεων των νόμων, οι ρυθμίσεις των κανονιστικών πράξεων και οι ρυθμίσεις των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, καθώς και των εσωτερικών κανονισμών εργασίας που έχουν εκδοθεί μετά από σχετική εξουσιοδότηση. Κατά συνέπεια, ειδικά ωράρια εργασίας που προβλέπονται, τόσο από ρυθμίσεις νόμων, όσο όμως και από ρυθμίσεις προεδρικών διαταγμάτων, υπουργικών αποφάσεων, συλλογικών συμβάσεων ή εσωτερικών κανονισμών εργασίας, συνεχίζουν να ισχύουν για όσο διάστημα το αρμόδιο για την τροποποίησή τους όργανο δεν τις τροποποιεί.

β) Ωράριο εργασίας προσωπικού με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου.

Οι εργαζόμενοι με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου εργάζονται με το ωράριο, το οποίο προβλέπεται από τους όρους της σύμβασης που έχουν συνάψει με τον εργοδότη (υπηρεσία ή φορέα του δημοσίου) έως ότου λήξει η σύμβασή τους, εκτός εάν ρητά στη σύμβαση καθορίζεται το ημερήσιο ωράριο εργασίας τους σε συνάρτηση με το εκάστοτε γενικά ισχύον ωράριο.

γ) Μειωμένο ωράριο εργασίας για ειδικές κατηγορίες προσωπικού, ΑμεΑ κ.λπ.

Το μειωμένο ωράριο εργασίας των πιο κάτω κατηγοριών προσωπικού:

- **κατά μία (1) ώρα την ημέρα** στους τακτικούς και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου υπαλλήλους του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, οι οποίοι είναι **τυφλοί ή παραπληγικοί-τετραπληγικοί, νεφροπαθείς τελικού σταδίου**, καθώς και οι έχοντες **αναπηρία σε ποσοστό 67% και άνω**,
- **κατά μία (1) ώρα την ημέρα** στους τακτικούς και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου υπαλλήλους του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, οι οποίοι έχουν:
  - **παιδιά με ποσοστό αναπηρίας** (πνευματικής, ψυχικής ή σωματικής) **67% και άνω** ή
  - **σύζυγο με αναπηρία σε ποσοστό 100%** τον οποίο συντηρούν,
- **κατά δύο (2) ώρες την ημέρα** στους τακτικούς και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου υπαλλήλους του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, οι οποίοι είναι **τυφλοί τηλεφωνητές**,

συνεχίζει να ισχύει με την ανάλογη προσαύξηση, με βάση το νέο ωράριο εργασίας των σαράντα (40) ωρών την εβδομάδα. Για παράδειγμα, ενώ προηγουμένως ο υπάλληλος που είχε δικαίωμα να εργάζεται μία (1) ώρα την ημέρα λιγότερο από το ισχύον ημερήσιο κανονικό ωράριο των 7,5 ωρών, δηλ. εργαζόταν 6,5 ώρες ημερησίως, μετά την καθιέρωση των οκτώ (8) ωρών ημερήσιου ωραρίου, πρέπει να εργάζεται επτά (7) ώρες ημερησίως.

δ) Ωράριο εργασίας των εργαζομένων στα ΚΕΠ και ωράριο λειτουργίας των ΚΕΠ.

Στα ΚΕΠ, στα οποία υπηρετούν **έως δύο (2) υπάλληλοι**, και **ένας προϊστάμενος**, οι οποίοι δύναται να είναι μόνιμοι υπάλληλοι του κλάδου Διεκπεραίωσης Υποθέσεων Πολιτών ή προσωπικό άλλου κλάδου ή ειδικότητας του Δήμου ή απασχολούμενοι με σύμβαση, την οποία έχει εγκρίνει το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, το **ωράριο εργασίας** των υπαλλήλων και του προϊσταμένου είναι **07.30 – 15.30**, χωρίς δυνατότητα επιλογής ωραρίου και το οποίο παράλληλα είναι και το **ωράριο λειτουργίας** του ΚΕΠ.

Στα ΚΕΠ στα οποία υπηρετούν **τρεις (3) και περισσότεροι υπάλληλοι**, ο **προϊστάμενος** και ο υπάλληλος που τον **αναπληρώνει**, εργάζονται και αυτοί εκ περιτροπής σε **βάρδια** πρωινή ή απογευματινή, καθώς και το **Σάββατο**, όπως και όλοι οι υπόλοιποι εργαζόμενοι του ΚΕΠ. Στόχος είναι ο προϊστάμενος και ο αναπληρωτής του να **ακολουθούν** το πρόγραμμα εργασίας όλων των υπολοίπων εργαζομένων στο ΚΕΠ για να υποστηρίξουν αποτελεσματικότερα τη λειτουργία του και κατά τις απογευματινές ώρες και, ταυτόχρονα, για να μη δημιουργούνται **θέματα ασφαλείας** για το προσωπικό, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις, όπου στην απογευματινή βάρδια απασχολείται μόνο ένας εργαζόμενος. Σχετική για το ζήτημα αυτό (της ασφαλείας) είναι και η αριθ. πρωτ. ΔΟΛ ΚΕΠ/Φ.5/22/2963/9.4.2010 εγκύκλιος.

Τονίζεται ότι, το **ωράριο εργασίας** των εργαζομένων, οι οποίοι εργάζονται σε βάρδιες εκ περιτροπής, **από Δευτέρα έως και Παρασκευή**, είναι ως εξής:

- (α) Πρωινή βάρδια: **07.30 – 14.00.**
 (β) Απογευματινή βάρδια: **13.30 – 20.00.**

Προσοχή: Στην περίπτωση αυτή, το **ωράριο λειτουργίας** του ΚΕΠ για την εξυπηρέτηση του κοινού (πολιτών και επιχειρήσεων) παραμένει: **08.00 – 20.00.**

Διευκρινίζεται ότι το **Σάββατο**, το ωράριο εργασίας του προσωπικού των ΚΕΠ και το ωράριο λειτουργίας των ΚΕΠ **ταυτίζονται** και είναι: **08.00 – 14.00.**

3. Δυνατότητα επιλογής ωρών προσέλευσης και αποχώρησης.

Η δήλωση επιλογής του ωρών προσέλευσης στην εργασία και αποχώρησης από αυτήν, υποβάλλεται σύμφωνα με την ΔΙΑΔΠ/Φ.Β.1/14757/25.7.2011 (Β'1659) απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης κατά το **δεύτερο δεκαπενθήμερο** του μηνός Ιουνίου κάθε έτους, και όχι κατά το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου, όπως εκ παραδρομής αναφέρεται στη με αριθ. πρωτ. ΔΙΑΔΠ/Φ.Β.1/15884/10.8.2011 εγκύκλιο.

Σημειώνουμε ότι η δυνατότητα επιλογής διαφορετικού ωραρίου προσέλευσης και αποχώρησης των υπαλλήλων ίσχυε από το 2006, σύμφωνα με την ΔΙΑΔΠ/Γ2γ/οικ/1692/27.6.2006 (Β' 769) απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. **Η δυνατότητα όμως αυτή για το προσωπικό ορισμένων υπουργείων, ΟΤΑ και άλλων φορέων είχε καταργηθεί με αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων (Υπουργών κ.λπ.), στην περίπτωση που δεν διευκόλυνε την εύρυθμη λειτουργία τους και την εξυπηρέτηση του κοινού.**

Με την νέα απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης αυξήθηκαν οι επιλογές ωρών προσέλευσης και αποχώρησης για τους υπαλλήλους, μεταξύ άλλων και για την διευκόλυνσή τους, με την προϋπόθεση όμως ότι με τις επιλογές αυτές δεν θίγεται η εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών και η εξυπηρέτηση του πολίτη.

Στο πλαίσιο των ανωτέρω, στις περιπτώσεις που η δυνατότητα επιλογής διαφορετικών ωρών προσέλευσης και αποχώρησης δυσχεραίνει την εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας ή του φορέα, τότε ο αρμόδιος υπουργός μπορεί να ζητήσει, σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 1 του ν. 1157/1981, την εξουσιοδότηση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ώστε στη συνέχεια να εκδώσει απόφαση εξαίρεσης του Υπουργείου του ή των

φορέων που εποπτεύει από τις ρυθμίσεις της ΔΙΑΔΠ/Φ.Β.1/14757/25.7.2011 (Β' 1659) απόφασης που παρέχουν τη δυνατότητα επιλογής.

Με τον τρόπο αυτό μπορεί να περιορισθεί η δυνατότητα επιλογής ή και να εξαλειφθεί, εφόσον αυτό επιβάλλεται από λόγους δημοσίου συμφέροντος, όπως εύρυθμης λειτουργίας της υπηρεσίας, καλύτερης εξυπηρέτησης του κοινού, ασφάλειας των εγκαταστάσεων, εξοικονόμησης πόρων κ.λπ.

Επισημαίνεται ότι δεν είναι αποδεκτό, π.χ. υπάλληλοι να επιλέγουν ωράριο που δεν καλύπτει όλες τις ώρες που πρέπει να λειτουργεί, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει, μια υπηρεσία, ή μια υπηρεσιακή μονάδα, ένα βρεφικό-παιδικό σταθμό κ.λπ.

Πρέπει για παράδειγμα να διασφαλίζεται ότι τα γραφεία υποδοχής κοινού, όπου αυτά υπάρχουν, και το πρωτόκολλο, λειτουργούν τουλάχιστον από τις 7.30 έως τις 15.30., όπως προβλέπει η αριθ.πρωτ.ΔΙΑΔΠ/Φ.Β.1/14757/25.7.2011 (Β'1659) απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Υπενθυμίζουμε ότι σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου μόνου του π.δ. 588/1988 (Α'284), τα Διοικητικά Συμβούλια των Παιδικών-Βρεφικών Σταθμών των ΟΤΑ ορίζουν κάθε φορά με απόφασή τους το ωράριο εργασίας του προσωπικού των κλάδων Νηπιαγωγών, Βρεφονηπιοκόμων και των συναφών κλάδων, με τέτοιο τρόπο, ώστε να καλύπτεται το ωράριο λειτουργίας των πιο πάνω σταθμών.

Τα νοσηλευτικά ιδρύματα του ΕΣΥ, τα εξωτερικά ιατρεία τους, τα Κέντρα Υγείας του ΕΣΥ, τα Ειδικά Κέντρα Υγείας, τα Περιφερειακά Ιατρεία, τα Ειδικά Περιφερειακά Ιατρεία, τα Πολυδύναμα Ιατρεία, τα νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας και Υπηρεσίες Υγείας των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, καθώς και οι λοιποί φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας που συνδέονται με το ΕΣΥ, καθώς και τα ιδρύματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης, τα σχολεία των λοιπών βαθμίδων της Δημόσιας Εκπαίδευσης και η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας, **εξαιρούνται από τη δυνατότητα επιλογής ωραρίου** και δίδεται πάγια εξουσιοδότηση στον οικείο Υπουργό για τον καθορισμό των ωρών έναρξης εργασίας του προσωπικού των ανωτέρω υπηρεσιών.

Ο περιορισμός της δυνατότητας επιλογής διαφορετικών ωρών προσέλευσης και αποχώρησης και γενικότερα ο κατά παρέκκλιση καθορισμός τους, όσον αφορά το προσωπικό των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, των ΟΤΑ και λοιπών ΝΠΔΔ της χωρικής τους αρμοδιότητας γίνεται με απόφαση του οικείου Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Κατ' επέκταση, ο οικείος Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης δύναται με απόφασή του να καθορίζει διαφορετικό ωράριο εισόδου κοινού από τα οριζόμενα στην παρ.6 της ΔΙΑΔΠ/ΦΒ1/14757/25.7.2011 (Β'1659) υπουργικής απόφασης.

4. Ώρες εισόδου κοινού.

Οι ισχύουσες ρυθμίσεις για τις ώρες εισόδου του κοινού τροποποιήθηκαν, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, σε τρεις μόνο περιπτώσεις, με την επιμήκυνσή τους κατά μισή ώρα, ως εξής:

-Η είσοδος του κοινού στις υπηρεσίες που ίσχυε περιορισμένο ωράριο εισόδου (12.00-14.30) θα γίνεται κάθε εργάσιμη ημέρα **12.00-15.00**.

-Για τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.) και τις δημόσιες διαχειρίσεις, το πέρας εισόδου κοινού ορίσθηκε αντί στις 14.00 στις **14.30**. Σε περίπτωση όμως που υπάρχει **συνεργασία, (π.χ. υποχρέωση κατάθεσης χρημάτων μετά το πέρας των συναλλαγών), με πιστωτικά ιδρύματα και αυτή καθίσταται δυσχερής, λόγω της διεύρυνσης του ωραρίου, η ώρα εισόδου του κοινού παραμένει ως είχε.**

-Η είσοδος του κοινού στα γραφεία υποδοχής πολιτών και στα γραφεία πρωτοκόλλου αντί 07.30-15.00 θα γίνεται κάθε εργάσιμη ημέρα **07.30-15.30**.

Κατά τα λοιπά, δεν εθίγησαν οι ισχύουσες ώρες εισόδου και εξυπηρέτησης των πολιτών στις δημόσιες υπηρεσίες, τους ΟΤΑ, ΝΠΔΔ και λοιπούς φορείς του Δημοσίου, ειδικά μάλιστα όσες είχαν ορισθεί κατά παρέκκλιση με ειδικές διατάξεις, ή με αποφάσεις Υπουργών κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 6 του άρθρου 1 του ν.1157/1981. Με την έννοια αυτή, **δεν καθιερώθηκε για όλες τις υπηρεσίες**

ωράριο εισόδου και εξυπηρέτησης πολιτών από 09.00-15.00, όπως λανθασμένα θεωρήθηκε από ορισμένους φορείς, δεδομένου ότι, όπως σημειώνουμε αμέσως πιο πάνω, διατηρήθηκαν σε ισχύ οι ειδικές ρυθμίσεις για τις ώρες εισόδου του κοινού.

Επειδή το ζήτημα του ωραρίου εισόδου του κοινού στις υπηρεσίες και φορείς του δημοσίου έχει άμεση σχέση με την εξυπηρέτηση των πολιτών, πρέπει πάντα να διευθετείται, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται η υψηλότερη δυνατή ποιότητα στην εξυπηρέτηση αυτή.

Στο πλαίσιο αυτό, δεν είναι επιτρεπτό υπηρεσίες και φορείς να ρυθμίζουν το ωράριο εισόδου του κοινού χωρίς, πρώτα απ' όλα, να εξετάζουν αν η συγκεκριμένη ρύθμιση εξυπηρετεί τους συναλλασσόμενους πολίτες.

Επίσης, δεν είναι επιτρεπτό υπηρεσίες και φορείς του Δημοσίου να τροποποιούν το ωράριο υποδοχής των πολιτών αιφνιδίως, ανατρέποντας πρακτικές που ακολουθούνται επί μακρόν, δεδομένου ότι με τον τρόπο αυτό προκαλείται ανεπίτρεπτα μεγάλη ταλαιπωρία στο κοινό. Πριν από οποιαδήποτε τροποποίηση των ωρών εισόδου του κοινού θα πρέπει να ενημερώνεται το κοινό αυτό συστηματικά και με κάθε πρόσφορο τρόπο.

Οι υπηρεσίες και οι φορείς έχουν πάντα τη δυνατότητα ρύθμισης και διεύρυνσης του ωραρίου υποδοχής των συναλλασσομένων για την καλύτερη εξυπηρέτησή τους. Για τη ρύθμιση των ωρών υποδοχής του κοινού, κατά παρέκκλιση από αυτές που ισχύουν, σύμφωνα με την πρόσφατη απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν.1157/1981 και ιδίως αυτές της παραγράφου 6 του άρθρου 1.

5. Υποχρέωση ελέγχου τήρησης του ωραρίου εργασίας.

(α) Επειδή το φαινόμενο της μη τήρησης του ωραρίου εργασίας, πέραν του ότι αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα, προκαλεί σοβαρά προβλήματα στην εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών και στην εξυπηρέτηση των πολιτών, γεγονός που δημιουργεί αρνητική εικόνα για το Δημόσιο, πρέπει, όπου παρατηρείται, να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά. Στο πλαίσιο αυτό, όλες οι αρμόδιες υπηρεσιακές μονάδες (Δ/νσεις Διοικητικού/Προσωπικού) των δημοσίων υπηρεσιών και των φορέων του δημοσίου πρέπει να φροντίζουν για την αυστηρή τήρηση του νέου ωραρίου εργασίας του προσωπικού της αρμοδιότητάς τους, λαμβάνοντας όλα τα απαραίτητα μέτρα.

(β) Στις περιπτώσεις όπου, σύμφωνα με τις δηλώσεις των υπαλλήλων, υπάρχει διαφοροποίηση ως προς την ώρα προσέλευσης και αποχώρησης των προϊσταμένων και υφισταμένων των οργανικών μονάδων, με την έννοια ότι έχουν επιλέξει διαφορετικό ωράριο προσέλευσης - αποχώρησης, επισημαίνεται η υποχρέωση των προϊσταμένων των οργανικών μονάδων, τόσο των άμεσων όσο και των υπερκείμενων, ως αυτονόητη ευθύνη της θέσης που κατέχουν, να ελέγχουν καθημερινώς την παροχή εργασίας από τους υφισταμένους τους και ιδίως για το χρονικό διάστημα που το **ωράριο προϊσταμένων και υφισταμένων δεν συμπίπτει.**

Συνεπώς οι προϊστάμενοι, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, θα πρέπει να ελέγχουν την απόδοση των υφισταμένων τους, ιδίως κατά το χρονικό αυτό διάστημα, είτε με προγραμματισμό εργασίας, στοχοθεσία ή άλλες κατάλληλες οδηγίες για συγκεκριμένες εργασίες.

Τέλος, σημειώνεται ότι η υπηρεσία μας, σύμφωνα με πάγια θέση της, η οποία αναφέρεται σε σειρά εγκυκλίων της, σε καμία περίπτωση δεν υποκαθιστά τις αρμόδιες υπηρεσίες, με πρωτογενή έρευνα της υπόθεσης. Ειδικότερα, επιλαμβάνεται μόνο των ερωτημάτων εκείνων που, αφού τύχουν προηγούμενης επεξεργασίας από την καθ' ύλην αρμόδια υπηρεσία από άποψη θεσμικού, πραγματικού πλαισίου και λοιπών προϋποθέσεων, δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν αρμοδίως. Επιπλέον, η Υπηρεσία μας δεν απαντά σε ερωτήματα μεμονωμένων υπαλλήλων και πολιτών.

Παρακαλούνται να μεριμνήσουν:

α) οι Διευθύνσεις Διοικητικού/Προσωπικού των Υπουργείων για την ενημέρωση όλων των Υπηρεσιών και ΝΠΔΔ που εποπτεύουν

β) οι Διευθύνσεις Διοίκησης των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων για την ενημέρωση των ΟΤΑ α' και β' βαθμού και των λοιπών ΝΠΔΔ της χωρικής τους αρμοδιότητας.

Επισυνάπτεται παράρτημα με την κωδικοποίηση της αρ.πρωτ.ΔΙΑΔΠ/Γ2γ/οικ/1692/27.6.2006 (Β'769) απόφασης «Καθιέρωση ωρών προσέλευσης και αποχώρησης των υπαλλήλων των δημοσίων υπηρεσιών και των Ν.Π.Δ.Δ.», όπως τροποποιήθηκε με την αρ.πρωτ.ΔΙΑΔΠ/ΦΒ1/14757/25.7.2011 (Β'1659) απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Η παρούσα εγκύκλιος αναρτάται και στο διαδικτυακό τόπο του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης www.ydmed.gov.gr στη διαδρομή: Διοικητική Μεταρρύθμιση/Συνθήκες εργασίας.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για περαιτέρω διευκρινίσεις και συνεργασία.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΝΤΙΝΟΣ ΡΟΒΛΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ**I. ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑ**

1. Διευθύνσεις Διοικητικού – Προσωπικού των Υπουργείων και των Γενικών Γραμματειών
2. Διευθύνσεις Διοικητικού – Προσωπικού των Ανεξάρτητων Αρχών
3. Διευθύνσεις Διοίκησης των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων
4. Κ.Ε.Δ.Ε.
5. Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

II. ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΠΡΟΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

Γραφεία:

1. Πρωθυπουργού
2. Υπουργών, Υπουργού Επικρατείας και Υφυπουργών
3. Γενικών και Ειδικών Γραμματέων Υπουργείων
4. Γενικών Γραμματέων Αποκεντρωμένης Διοίκησης
5. Σώμα Επιθεωρητών – Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης

III. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

Γραφεία:

1. Υπουργού
2. Υφυπουργών
3. Γενικής Γραμματέως
4. Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων
5. Προϊσταμένων Διευθύνσεων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κωδικοποίηση της αρ.πρωτ.ΔΙΑΔΠ/Γ2γ/οικ/1692/27.6.2006 (Β'769) απόφασης «Καθιέρωση ωρών προσέλευσης και αποχώρησης των υπαλλήλων των δημοσίων υπηρεσιών και των Ν.Π.Δ.Δ.», όπως τροποποιήθηκε με την αρ.πρωτ.ΔΙΑΔΠ/ΦΒ1/14757/25.7.2011 (Β'1659) απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Άρθρο 1

«1. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 41 του ν. 3979/2011 (Α'138) αυξάνονται σε σαράντα (40) από τριάντα επτά και μισή (37 και ½) οι εβδομαδιαίες ώρες εργασίας των μονίμων υπαλλήλων και του προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού και λοιπών Ν.Π.Δ.Δ. και όσων κατηγοριών προσωπικού υπηρεσιών και φορέων του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα ακολουθούν το ωράριο αυτών και η ώρα προσέλευσης και αποχώρησης, κατ' επιλογή των υπαλλήλων, ορίζεται ως εξής:

- α) Ώρα προσέλευσης: 07.00
Ώρα αποχώρησης: 15.00
- β) Ώρα προσέλευσης: 07.30
Ώρα αποχώρησης: 15.30
- γ) Ώρα προσέλευσης: 08.00
Ώρα αποχώρησης: 16.00
- δ) Ώρα προσέλευσης: 08.30
Ώρα αποχώρησης: 16.30
- ε) Ώρα προσέλευσης: 09.00
Ώρα αποχώρησης: 17.00.

Η επιλογή του ωραρίου εργασίας γίνεται με δήλωση των υπαλλήλων στη Διεύθυνση Διοικητικού της οικείας υπηρεσίας, η οποία υποβάλλεται το δεύτερο δεκαπενθήμερο του μηνός Ιουνίου κάθε έτους. Η δήλωση αυτή είναι δεσμευτική και ανέκκλητη και ισχύει μέχρι 30 Ιουνίου του επόμενου έτους. Κατά την πρώτη εφαρμογή του ανωτέρω ωραρίου η δήλωση θα υποβληθεί από τη δημοσίευση της παρούσας έως και 8 Αυγούστου 2011.»

2. Από το ανωτέρω ωράριο εξαιρούνται:

«(α) Το Εθνικό Τυπογραφείο για όλο το προσωπικό της πρωινής φυλακής εργασίας (βάρδιας) που απασχολείται από 07.00 έως 14.30, το προσωπικό της απογευματινής φυλακής εργασίας του μικτού κλιμακίου σύνθεσης του Τμήματος Στοιχειοθεσίας και το προσωπικό όλων των κλιμακίων του Τμήματος Πιεστηρίων που απασχολείται από 14.30 έως 22.00».

(β) Η Κρυπτογραφική Υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών για το προσωπικό που απασχολείται σε φυλακές εργασίας (βάρδιες).

(γ) Η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών για τους υπαλλήλους του Κλάδου οδηγών αυτοκινήτων που απασχολούνται σε φυλακές εργασίας (βάρδιες) από 05.30' μέχρι 16.00' και μέσα στα όρια του νόμιμου ωραρίου.

(δ) Τα νοσηλευτικά ιδρύματα του ΕΣΥ, τα εξωτερικά ιατρεία τους, τα Κέντρα Υγείας του ΕΣΥ, τα Ειδικά Κέντρα Υγείας, τα Περιφερειακά Ιατρεία, τα Ειδικά Περιφερειακά Ιατρεία, τα Πολυδύναμα Ιατρεία, τα νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας και Υπηρεσίες Υγείας των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης καθώς και οι λοιποί φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας που συνδέονται με το ΕΣΥ.

(ε) Τα ιδρύματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης, τα σχολεία των λοιπών βαθμίδων της δημόσιας εκπαίδευσης και η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος.

«(στ) Τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) των Δήμων στα οποία υπηρετούν τρεις (3) και περισσότεροι μόνιμοι υπάλληλοι του κλάδου Διεκπεραίωσης Υποθέσεων Πολιτών ή προσωπικό άλλου κλάδου ή ειδικότητας του Δήμου, ή με συμβάσεις τις οποίες εγκρίνει το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, λειτουργούν για την εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων από Δευτέρα ως και Παρασκευή από 8.00 π.μ. έως 8.00 μ.μ. και το Σάββατο από 8.00 π.μ. έως 2.00 μ.μ.

Το προσωπικό των ΚΕΠ αυτών απασχολείται από Δευτέρα έως και Παρασκευή από 07.30 έως 20.00 και το Σάββατο από 08.00 έως 14.00.

Η κατανομή των εργαζομένων κατά τη διάρκεια του ημερήσιου ωραρίου εργασίας του προηγούμενου εδαφίου γίνεται ως εξής:

Οι δύο εργάζονται σε πρωινή βάρδια από 07.30 έως 14.00.

Ο ένας, εκ περιτροπής, εργάζεται σε απογευματινή βάρδια από 13.30 έως 20.00.

Το Σάββατο εργάζεται ο ένας, εκ περιτροπής, από 08.00 έως 14.00.»

3. Εξουσιοδοτούμε:

α) Τους οικείους Υπουργούς να καθορίζουν με απόφασή τους τις ώρες έναρξης εργασίας του προσωπικού των υπηρεσιών των περ. β', δ' και ε' της προηγούμενης παραγράφου.

β) Τους κατωτέρω Υπουργούς να καθορίζουν με απόφασή τους τις ώρες έναρξης εργασίας του προσωπικού των ακόλουθων Υπηρεσιών του Υπουργείου τους και των εποπτευόμενων από αυτά ΝΠΔΔ, λόγω της ιδιαιτερότητας της φύσης του έργου τους:

(αα) Τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας, για το προσωπικό των Στρατιωτικών Μονάδων.

(ββ) Τον Υπουργό Ανάπτυξης (νυν Υπουργό Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας) για το προσωπικό του Ταμείου Λαϊκών Αγορών που απασχολείται στους χώρους λειτουργίας των Λαϊκών Αγορών.

(γγ) Τον Υπουργό Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (νυν Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης) για το προσωπικό των εκπαιδευτικών μονάδων του ΟΑΕΔ και το προσωπικό του Ταμείου Ασφαλίσεως Προσωπικού της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος, προκειμένου το ωράριό του να εναρμονιστεί με το ωράριο των Τραπεζών λόγω ειδικών συνθηκών εργασίας του. Επίσης απογευματινό ωράριο εργασίας, εκ περιτροπής, για πέντε (5) ελεγκτές ιατρούς των Αθηνών, δύο (2) Θεσσαλονίκης και ένα (1) Πειραιώς του Ταμείου Ασφαλίσεως Επαγγελματιών και Βιοτεχνών της Ελλάδος (ΤΕΒΕ) λόγω ειδικών καθηκόντων των ελεγκτών-ιατρών του Ταμείου αυτού.

(δδ) Τον Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για το προσωπικό των Μονάδων Κοινωνικής Φροντίδας και των Τεχνικών Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων (ΤΕΕ) Α' Κύκλου Ειδικότητας Βοηθού Νοσηλεύτη.

(εε) Τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για το προσωπικό του Ινστιτούτου Α.Τ.Σ.Α., καθώς και απογευματινό ωράριο για έναν (1) υπάλληλο του Κλάδου ΠΕ1 Γεωπονικού, έναν (1) υπάλληλο του Κλάδου ΠΕ10 Οικονομικού και δύο (2) υπαλλήλους του Κλάδου ΔΕ4 Διοικητικού-Λογιστικού.

(στστ) Τον Υπουργό Δικαιοσύνης, (νυν Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων) για το προσωπικό των Ιατροδικαστικών Υπηρεσιών, των Καταστημάτων Κράτησης, των Ειδικών Καταστημάτων Κράτησης Νέων, των Θεραπευτικών Καταστημάτων, της Κεντρικής Αποθήκης Υλικού Φυλακών, των Ιδρυμάτων Αγωγής Ανηλίκων και των Δικαστηρίων και λοιπών Δικαστικών Υπηρεσιών.

(ζζ) Τον Υπουργό Πολιτισμού (νυν Υπουργό Πολιτισμού και Τουρισμού), για το προσωπικό των Μουσείων και Αρχαιολογικών χώρων.

(ηη) Τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών, (νυν Υπουργό Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων) για το προσωπικό της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (Κεντρικής και Περιφερειακών).

(θθ) Τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης, (νυν Υπουργό Προστασίας του Πολίτη) για το προσωπικό της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών του Υπουργείου αυτού.

γ) Τους Γενικούς Γραμματείς Περιφερειών (**νυν Αποκεντρωμένων Διοικήσεων**), για τον καθορισμό με απόφασή τους των ωρών έναρξης εργασίας των υπηρεσιών τους, των εποπτευόμενων από την Περιφέρεια νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και των

Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού της περιφέρειάς τους πλην των σχολικών μονάδων της δημόσιας εκπαίδευσης.

«4. Για τις υπηρεσίες που εφαρμόζουν πενθήμερη εβδομαδιαία εργασία οι ώρες εργασίας κάθε ημέρα ανέρχονται σε οκτώ (8) και, συνολικά, σε σαράντα (40) την εβδομάδα. Για το προσωπικό που εξαιρείται από την εφαρμογή της πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας, οι ώρες εργασίας κάθε ημέρας ορίζονται σε έξι ώρες και σαράντα λεπτά (6 ώρες και 40') και, συνολικά, σε σαράντα (40) την εβδομάδα. Ειδικά ωράρια εργασίας που καθορίζονται από ειδικές διατάξεις και ορίζουν ημερήσιο ή εβδομαδιαίο χρόνο εργασίας για ορισμένες κατηγορίες προσωπικού κατά παρέκκλιση εξακολουθούν να ισχύουν.»

5. (Η παράγραφος αυτή καταργήθηκε)

«6. Από την ισχύ της παρούσας απόφασης η είσοδος του κοινού στις δημόσιες υπηρεσίες, τα ΝΠΔΔ και τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού για τις οποίες δεν ισχύε περιορισμένο ωράριο εισόδου του κοινού (12.00 - 14.30) θα γίνεται κάθε εργάσιμη ημέρα από 09.00 - 15.00. Η είσοδος του κοινού στις υπηρεσίες που ισχύε περιορισμένο ωράριο (12.00-14.30) θα γίνεται κάθε εργάσιμη ημέρα από 12.00-15.00. Ειδικότερες ρυθμίσεις που καθιερώνουν περισσότερες ώρες εισόδου του κοινού την ημέρα εξακολουθούν να ισχύουν. Ειδικά για τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.) και τις δημόσιες διαχειρίσεις, το πέρας εισόδου του κοινού ορίζεται στις 14.30, χωρίς να θίγεται η καθορισμένη ώρα έναρξης εισόδου του κοινού. Η είσοδος του κοινού στα γραφεία πρωτοκόλλου και στα Γραφεία Υποδοχής Πολιτών επιτρέπεται από 07.30-15.30. Η ρύθμιση της παραγράφου αυτής δεν ισχύει για τα Γραφεία των Υπουργών, Υφυπουργών, Προέδρων Διοικητικών Συμβουλίων ή Διοικητών και Υποδιοικητών ΝΠΔΔ, καθώς και για την Κεντρική Υπηρεσία των Υπουργείων Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών, για τα οποία ισχύουν οι ειδικά καθοριζόμενες από αυτά ημέρες και ώρες υποδοχής του κοινού»

Άρθρο 2

1. (Η παράγραφος αυτή καταργήθηκε με την παρ. 7 της με αρ.πρωτ.ΔΙΑΔΠ/ΦΒ1/14757/25.7.2011 (Β'1659) απόφασης του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης)
2. (Η παράγραφος αυτή καταργήθηκε με την παρ. 7 της με αρ.πρωτ.ΔΙΑΔΠ/ΦΒ1/14757/25.7.2011 (Β'1659) απόφασης του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης)

3. (Η παράγραφος αυτή καταργήθηκε με την παρ. 7 της με αρ.πρωτ.ΔΙΑΔΠ/ΦΒ1/14757/25.7.2011 (Β'1659) απόφασης του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης)

«4. Στις υπηρεσίες στις οποίες, λόγω ιδιαιτερότητας των συνθηκών λειτουργίας τους ή του είδους και της μορφής εργασίας τους, έχει καθορισθεί ωράριο σε φυλακές εργασίας (βάρδιες), αυτό εξακολουθεί να ισχύει».

Άρθρο 3

(Το άρθρο αυτό καταργήθηκε με την παράγραφο 8 της με αρ.πρωτ.ΔΙΑΔΠ/ΦΒ1/14757/25.7.2011 (Β'1659) απόφασης του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης)

9. (Με την παρ. αυτή διατηρήθηκαν σε ισχύ οι λοιπές ρυθμίσεις της με αρ.πρωτ.ΔΙΑΔΠ/Γ2γ/οικ/1692/27.6.2006 (Β'769) απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης).

10. Η παράγραφος Ι της αρ.ΔΙΑΔΠ/Γ2γ/οικ.22055/27.8.2007 «Καθορισμός του ωραρίου λειτουργίας των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ)» (Β'1669) απόφαση του Υφυπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, καταργείται. Κατά τα λοιπά, ισχύει η ανωτέρω.

Η απόφαση αυτή ισχύει από τη δημοσίευσή της.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.